

РЕШЕНИЕ

№ 3472

гр. София, 28.05.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, III КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 16.04.2021 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Десислава Корнезова

ЧЛЕНОВЕ: Боряна Петкова

Полина Величкова

при участието на секретаря Илияна Тодорова и при участието на прокурора Михаела Николаева, като разглежда дело номер **1305** по описа за **2021** година докладвано от съдия Десислава Корнезова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.208-228 от АПК във вр. чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС.

Образувано е по подадена касационна жалба от Ц. Х. Ц. срещу Решение № 7029/07.12.2020г., постановено по адм. дело № 8295/2018 г. по описа на АССГ, I-во отделение, 64-и състав.

Твърди се, че решението е постановено при допуснати съществени процесуални нарушения и в противоречие с материалния закон. Постановеният съдебен акт бил необоснован, като не били обсъдени подробно направените в исковата молба оплаквания – проблеми, свързани със здравословното състояние на ищеца, в областта на неврологията, гастроентерологията, кардиологията, както и с условията в ареста. Не било коментирано нито едно от представените писмени доказателства, с изключение на медицинския картон на ищеца, нито били обсъдени свидетелските показания. Неправилно не била кредитирана медицинската експертизата, която била назначена за изясняване на гастроентерологичните проблеми, доколкото тя кореспондираше с другите писмени доказателства. Не била възприета и експертизата за изясняване на неврологичните проблеми. Въпреки че била установена появата на здравословни проблеми по време на престоя на ищеца в следствения арест, неправилно бил формиран извод, че те са нормална, съпътстваща последица. Липсвали конкретни мотиви защо експертизата не е кредитирана. Неясно

било и защо съдът обсъжда експертизата по отношение на кардиологичния статус, макар тя да не се отнасяла до най-сериозните оплаквания. Моли решението да бъде отменено и вместо него постановено ново решение, с което искът да бъде уважен. Претендира и присъждане на направените по делото разноски, съгласно приложен списък по чл.80 ГПК.

В проведеното открито съдебно заседание на 16.04.2021г. Ц. Х. Ц., редовно призован, се явява лично и се представлява от адв. Н. Р. и адв.Й. П.. Поддържа се изложеното в жалбата. Акцентира, че съдът не се е съобразил със събрания по делото доказателствен материал. Касаторът допълва, че при постъпване в ареста са направени изследвания и са установени гастроентерологични заболявания. Диетата, която му е била предписана вследствие на това, не е спазена по време на престоя му в ареста. Състоянието му се е влошило, премахнат е жлъчният мехур. Посочва, че условията в ареста са нечовешки – без топла вода, с разрешение за къпане веднъж на две седмици, но в обща баня.

Ответникът - ГД „ИН“, редовно призован, не изпраща представител. Изложени са в писмен отговор по чл.213а АПК доводи за неоснователността на касационната жалба. Твърди се, че влошеното здравословно състояние на Ц. е нормална, съпътстваща последица от налагането на мярката за неотклонение „задържане под стража“. Спазена била разпоредбата на чл. 3 ЗИНЗС. Не били събрани доказателства за незаконосъобразните действия или бездействия на служителите в арестната администрация, както и за пряката и непосредствена връзка между състоянието на ищеца и престоя му в ареста, вкл. и поради неблагоприятните условия в него. Моли решението да бъде оставено в сила. В становище, докладвано в открито съдебно заседание, ответникът е мотивирал извод за липсата на неимуществени вреди, които да подлежат на обезвреда. Моли жалбата да бъде отхвърлена като неоснователна. Претендира се присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на СОФИЙСКА ГРАДСКА ПРОКУРАТУРА изразява становище за неоснователност на касационната жалба и моли решението да бъде оставено в сила.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-град, след като прецени събраните по делото доказателства и наведените касационни основания, прилагайки нормата на чл. 218 АПК, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационната жалба е процесуално допустима, защото е депозирана в срок и от активно легитимирано лице, за което съдебният акт е неблагоприятен /чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС във връзка с чл. 211, ал. 1 АПК/.

Не се констатираха служебно основанията за касиране на съдебния акт по смисъла на чл. 218, ал. 2 АПК във връзка с чл. 209, т. 1 и т. 2 АПК.

Касационната инстанция приема, че съдебният акт е неправилен, защото при неговото постановяване е допуснато нарушение на процесуалния закон – касационно отменително основание по чл. 209 т.3 от АПК. Съображенията за това са следните:

С Решение № 7029/07.12.2020г. по адм. дело № 8295/2018 г. на АССГ, I-во отделение, 64-и състав, е отхвърлен предявеният от Ц. Х. Ц. иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГД „ИН“/ за присъждане на обезщетение за причинени неимуществени вреди, вследствие нечовешко, жестоко и унижително отношение при престоя му в следствения арест в размер на сумата от 50 000.00 лева за периода от 30.03.2016 г. до 24.11.2016 г., ведно със законната лихва от датата на увреждането – 30.03.2016 г.

Исковата претенция е насочена срещу надлежен ответник - ГД „ИН“, на основание чл. 285, ал. 2 във връзка с чл. 284, ал. 1 във връзка с чл. 3 във връзка с чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС във връзка с чл. 205 АПК. Това е така и съгласно утвърдилата се съдебна практика, че искът се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите, респ. срещу юридическото лице, с което длъжностното лице, причинител на вредата, е в трудови или служебни правоотношения. Спазена е общата 5-годишна давност по чл. 110 от Закона за задълженията и договорите за предявяване на претенцията, която в конкретния случай започва да тече от преустановяване на действието/бездействието съгласно Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2004г. по тълк. дело № 3/2004г., ОСГК на ВКС на РБ, задължително за съдилищата по смисъла на чл. 130, ал. 2 ЗСВ. Спазена е общата 3-годишна давност по чл. 111, б. „в“ от Закона за задълженията и договорите за предявяване на претенцията за законната лихва, която в конкретния случай също започва да тече от преустановяване на действието/бездействието съгласно цитираното по-горе тълкувателно решение.

Исковата претенция се основава на твърдения за влошено здравословно състояние, стрес и душевни страдания, неблагоприятни условия в ареста – пространство, състояние на спалното помещение, светлина, свеж въздух, вземане на душ, осигуряване на право на разходка за кратко време в ограничено пространство, без възможност за консумация на кафе и чай, липсата на достъп до социални дейности, библиотека, спорт, аптека, ограничаване времето на телефонните обаждания. Първоначално, исковата претенция е била предявена в размер на сумата от 10 000.00 лева, след което е допуснато изменение на иска в размер на сумата от 50 000.00 лева при спазване на разпоредбата на чл. 144 АПК във връзка с чл. 214, ал. 1 ГПК.

В постановения съдебен акт обаче, липсват фактически установявания кой е следственият арест, в който е бил престоят на Ц. Ц., и какъв период от време обхваща този престой. Първата съдебна инстанция е следвало да изиска информация за установяване на тези обстоятелства от ГД „ИН“, доколкото е необходимо да установи дали те съответстват на обективизираното в исковата претенция.

В мотивите на обжалвания съдебен акт не са обсъдени събраните по делото писмени доказателства – заповед за вътрешния ред в арестите на главния директор на ГД „ИН“, становище на главния надзирател в сектор „Арести“ при О. – С. на ГД „ИН“, в което са изложени факти за големината на килиите, достъпът до светлина и въздух, състоянието на баните и тоалетните, осигуряването на необходимата хигиена за личен тоалет, пране на дрехи и бельо, престоят на открито, достъпът до библиотека и други, вкл. и аптека, медицинската документация, отразяваща здравословното състояние на Ц. Ц. преди, по време и след престоя му в ареста. Едностранно без съобразяване с горните обстоятелства, е обсъдена единствено декларацията на касатора от 24.11.2016г., че същият редовно е получавал храна и лекарствени средства и няма претенции по отношение на медицинското обслужване и надзорно-охранителния състав на ареста.

По делото са изслушани и приети три съдебно-медицински експертизи – от специалист по вътрешни болести и кардиология, специалист невролог, от специалист по вътрешни болести и гастроентерология.

В оспорения съдебен акт са възпроизведени част от фактическите установявания на вещото лице д-р Б., без да е съобразено изложеното от нея при

изслушването ѝ в откритото съдебно заседание. Експертът е посочил., че задържането под стража е един от най-стресогенните фактори, поради което и артериалната хипертония можело да се усложни при тези условия. Посочва се, че е необходимо ограничаване на солта, за удостоверяването на което липсват конкретни доказателства. Не са изложени мотиви кредитирана или не е изготвената експертиза /част „кардиология“/, съответно – ако е кредитирана, при съобразяване със събрания по делото доказателствен материал, защо не е уважена исковата претенция в тази нейна част, а именно – за констатираните по време на престоя в ареста кардиологични здравословни проблеми.

В обжалвания съдебен акт са възпроизведени част от фактическите установявания на вещото лице д-р С., също без да е съобразено изложеното при изслушването му в откритото съдебно заседание. Твърди се в експертното заключение, че здравословното състояние на ищеца предвид неврологичните оплаквания може да се определи като рецидивиращо до постоянно наличен болков синдром, като болките в областта на гръбнака били честа последица при този тип задържане. Уточнява се, че са използвани медикаменти, противопоказни за стомашно-чревното заболяване на Ц. Ц.. Въпреки това, не са изложени мотиви кредитирана или не е изготвената експертиза /част „неврология“/, съответно – ако е кредитирана, при съобразяване със събрания по делото доказателствен материал, защо не е уважена исковата претенция в тази нейна част, а именно – за констатираните по време на престоя в ареста неврологични проблеми.

В атакувания съдебен акт са възпроизведени част от фактическите установявания на вещото лице д-р К., също без да е съобразено изложеното при изслушването му в откритото съдебно заседание. Неправилно дори е отразено, че специалист по вътрешни болести и гастроентерология е д-р Б., като нейното име е цитирано и в мотивите на решението при изясняване на обстоятелството – налице ли са гастроентерологични проблеми, констатирани по време на престоя на касатора в ареста. Заключение, което е дадено, че следствие на храненето и лошата хигиена, използването на определени медикаменти, са възникнали или са се засилили някои заболявания, извършена е хирургична интервенция и се налага постоянно диетично хранене и прием на лекарства, не е кредитирано от съдебния състав, без да са изложени конкретни съображения за това. Неправилно е отразено, че „ в заключението обаче не се сочи нито каква е била необходимата за ищеца храна, за да може да се съпостави с констатираната т.нар. обща храна, нито кои средства е приел, че са дразнещи и как те са се отразили на състоянието от изследваната област“. Подобна информация се съдържа в експертизата – отговорите на въпроси № 2 и № 8, които очевидно не се обсъдени от първоинстанционния съд. Формално, без да е изложил конкретни и достатъчно убедителни мотиви, той не е кредитирал експертизата като необоснована и несъответстваща на останалите по делото писмени доказателства.

Следва да се уточни, че при изясняване на действително осъществилата се фактическа обстановка, АССГ, I-во отделение, 64-и състав, не е обсъдил кои от заболяванията на касатора Ц. Ц. са се появили за първи път по време на престоя му в ареста и кои от съществувалите към момента на постъпването му в ареста впоследствие са се задълбочили. Не е изяснено и дали след процесния период, за който се претендира обезщетение, здравословното му състояние се е влошило, именно поради пребиваването му в ареста, което като обстоятелство да бъде ценено като

настъпила неимуществена вреда в неговата правна сфера. В този смисъл и бланкетно първоинстанционният съд е направил извод, че действителното влошаване на здравословното състояние /по отношение на част от заболяванията/ е нормална, съпътстваща последица от налагането на ищеца на мярката „задържане под стража“, като за овладяването му са предприети всички необходими и своевременни мерки. За последното липсват конкретни писмени доказателства, а и дори и да се приеме, че такива представляват медицинската документация и експертизи, е следвало да бъдат изложени конкретни мотиви кое от тях удостоверява полагането на необходимите здравни грижи за арестантите въпреки условията, в които са поставени и въпреки възможностите на администрацията отговаряща за храната и лечението на лицата, за хигиената на спалните помещения.

В първоинстанционното производство са събрани и гласни доказателствени средства- свидетелските показания на лицата Г. П., Т. В. и Е. И., които не са обсъдени в оспорения съдебен акт. Чрез същите се изясняват обстоятелствата, релевиращи от ищеца, че представляват жестоко, нечовешко или унижително отношение /чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС/. Отделно, в тях се съдържат твърдения за нарушение по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС – поставяне в неблагоприятна условия /най-общо/, и за осъществяването на които не са изложени нито фактически основания в постановеното по делото решение, нито правни мотиви доказани ли са твърденията на ищеца за неблагоприятното отношение, което е бил длъжен да търпи по време на престоя му в ареста и следствие на което са настъпили неимуществени вреди. Дори и да се приеме, че тези свидетелски показания не са били възприети от съда, това е следвало не само да бъде обективизирано изрично в оспорения акт, но и да бъде подкрепено с достатъчно убедителни аргументи за кои от фактите или всички, посочени в иска, те не кореспондират на останалия събран по делото доказателствен материал, налице ли е заинтересованост на разпитаните свидетели по отношения на някоя от страните по делото.

При така изложеното се формира извод, че преценката за прилагането на материалния закон, която следва да извърши настоящата съдебна инстанция, е възпрепятствана поради неизяснена фактическа обстановка /чл. 220 АПК/. Съгласно чл. 144 АПК във връзка с чл. 235, ал. 2 и чл. 236, ал. 2 ГПК съдът основава решението си върху приетите от него за установени обстоятелства по делото и върху закона, като излага мотиви, в които се посочват исканията и възраженията на страните, преценката на доказателствата, фактическите констатации и правните изводи. Обективизирани са в оспорения съдебен акт някои фактически установявания, но същите не са подведени под релевантния материален закон, т.е. не е изследвано налице ли е нарушение на ЗИНЗС и правилника за неговото прилагане, както и съобразено ли е решението, с което се отхвърля искът, при това в пълен размер, с установената от ЕСПЧ константна практика по такъв тип дела. Допуснато е процесуално нарушение от категорията на съществени, което представлява основание за отмяна на оспорения съдебен акт и за връщане на делото за ново разглеждане от първоинстанционния съд съгласно чл. 222, ал. 2, т. 1 АПК. При новото произнасяне АССГ следва да извърши преценка на събраните по делото писмени доказателства, да обсъди изводите формирани в експертните заключения, както и да съобрази, че по делото са били изслушани свидетелски показания. Само при напълно изяснена фактическа обстановка, обективно, без едностранно възприемане на фактите, както формално е направено в оспорения съдебен акт /напр. в част хигиена, достъп до телефон и библиотека/, съдът

би могъл да се произнесе по исковата претенция, като развие доводи за наличието или не на предпоставките за присъждане на обезщетение по смисъла на чл. 284, ал. 1 във връзка с чл. 3 ЗИНЗС.

За да бъде приета основателността на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията или мярката за неотклонение, с което се нарушава чл. 3 от закона, и настъпила, в резултат на нарушението, неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на оборима презумпция, въведена с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. В този смисъл на доказване подлежи и причинно-следствената връзка между нарушението на чл. 3 ЗИНЗС и настъпилата в патримониума на ищеца неимуществена вреда – най-общ психическо и физически тормоз, негативен ефект върху здравословното състояние на лицето, лишено от свобода, възникване на негативни емоции и чувства – страх от зарази, за здравето и живота му, унижение. За квалифицирането на едно бездействие като незаконосъобразно, е необходимо да бъде установено неизпълнение на фактическо действие от страна на административен орган или длъжностно лице от администрацията, като е необходимо да съществува нормативно установено задължение за изпълнение на това действие. За квалифицирането на едно действие като незаконосъобразно, е необходимо да бъде установено, че административен орган или длъжностно лице от администрацията е следвало да бездействат, т. е. да съществува нормативно установено задължение за пасивно поведение и въздържане от определени действия. Дори и да не се докаже незаконосъобразно бездействие или действие на конкретно длъжностно лице от състава на ГД „ИН“, е достатъчно за претърпяването на неимуществени вреди поставянето на условия в противоречие с изискванията по чл. 3 ЗИНЗС. В този смисъл и отговорността е обективна, безвиновна. Изследване от страна на първостепенния съд, дали ли е фактическият състав по чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС за присъждане на претендираното обезщетение, не е направено. При новото разглеждане на спора, съдът следва да укаже изрично съгласно чл. 170, ал. 1 във връзка с чл. 171, ал. 4 АПК, че в тежест на ГД „ИН“ е да докаже изпълнението на законовите изисквания за условията, при които е бил поставен Ц. Ц., т.е. да обори твърденията му за нарушение на разпоредбата на чл. 3 ЗИНЗС. На анализ подлежи и оборимата презумпция по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. Тук е мястото да се посочи, че ако само част от твърденията на ищеца бъдат оборени, то исковата

претенция следва да бъде уважена за съответния по справедливост размер на тази нейна част.

Според изхода от спора, т.е. дали искът за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди е основателен или не или в коя негова част, АССГ следва да изложи мотиви за допустимостта и основателността на акцесорното искане досежно присъждането на законна лихва от датата на увреждането - 30.03.2016 г., до окончателното изплащане на главницата.

Съгласно чл. 286 ЗИНЗС и чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС във връзка с чл. 226, ал. 3 АПК при новото разглеждане първоинстанционният съд дължи произнасяне по претенцията за разноски.

Така мотивиран, *Административен съд София-град*, III-и касационен състав, на основание чл. 221, ал. 2 АПК и чл. 222, ал. 2, т. 1 от АПК,

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ Решение № 7029/07.12.2020г. , постановено по адм. дело № 8295/2018 г. на АССГ, I-во отделение, 64-и състав, *като*:

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:1.

2.